

POSUDOK DIZERTAČNEJ PRÁCE

Názov práce: *Ediční činnost Bohuslava Tablice. Kapitola z dějin slovensko-českých lingvoliterárních a kulturních vztahů. Praha, Univerzita Karlova 2007.*

Autorka: Mgr. Martina Bekešová

Vedúci práce: doc. PhDr. Rudolf Chmel, DrSc.

V poslednom období zaznamenávame v slovenskej literárnej historiografii nárast záujmu o jednu z popredných postáv slovenského národného obrodenia – Bohuslava Tablica. Splácame tak podlžnosti, ktoré naša literárna história voči tomuto básnikovi, prekladateľovi, editorovi, autorovi ľudovýchovných spisov a zakladateľskej osobnosti slovenskej literárnej histórie stále má. Pripomeňme len, že posledná syntetizujúca monografická práca venovaná Bohuslavovi Tablicovi bola vydaná v roku 1974 (Brtná, Rudo: *Bohuslav Tablic (1769 – 1832). Život a dielo*. Bratislava, 1974), a bola aj nadhlo prácou poslednou. Ďalšie novšie systematickejšie práce venované Tablicovi absentovali a záujem o jeho rozsiahle a tematicky, žánrovo a typovo bohaté štruktúrované dielo sa akoby utlmil. Dizertačná práca Mgr. Martiny Bekešovej je preto v tomto smere priekopníckou. Opäť otvára a problematizuje množstvo tém, ktoré Tablicova mnohovrstevná tvorba ponúka, vyslovuje jednoznačné a presvedčivé závery a dáva jasné a dôsledným materiálovým výskumom podložené odpovede na viaceré otázky, ktoré vo vzťahu k Bohuslavovi Tablicovi pred našou literárnou históriou doposiaľ stáli.

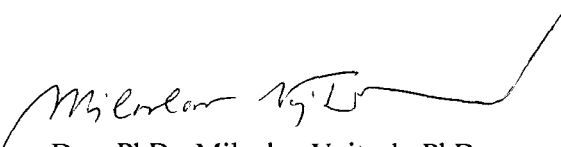
Mgr. Martina Bekešová vo svojej dizertačnej práci postupne prechádza od všeobecných metodologických a literárnohistorických problémov (stanovenie metodologických východísk práce, otázka česko-slovenského literárneho spoločenstva, problematika Tablicovej literárnej tvorby a jej vzťahu k českému literárnemu a kultúrnemu prostrediu) k problémom presahujúcim do oblastí editológie, textológie a translológie. Jadrom práce je precízna lingvoliterárna analýza pomerne rozsiahleho korpusu literárnych textov, s ktorými Bohuslav Tablic pracoval ako editor: *Pamětných příhod Štěpána Pilařika* a skupiny textov publikovaných v dvoch zväzkoch *Slovenských veršovcov*. Pri lingvoliterárnej analýze Tablicových edícií Martina Bekešová vychádzala z pomerne rozsiahleho a detailného archívneho výskumu, ktorý prispel nielen k spresneniu a precízovaniu starších názorov zakotvených a tradovaných v našej literárnej historiografii (najmä R. Brtná, J. Minárik, J. Mišianik...), ale dokonca aj k ich oprávnenému a zásadnému revidovaniu! Martina Bekešová veľmi presvedčivo dokázala, že doposiaľ tradované tvrdenia literárnych historikov o Tablicových jednoznačných snahách o počesťovanie editovaných textov nie sú vždy namieste, a dospela k záveru, že Tablicove edície smerujú k vtedajšej spisovnej češtine iba

v rovine typografickej a ortografickej a zachovávajú znaky, ktoré tieto texty predovšetkým v rovine slovotvornej a lexikálnej posúvajú smerom k predpisovnému úzu slovenčiny, a B. Tablicom realizované úpravy štylistického a významového charakteru zásadným spôsobom nezmenili ani obsah, ani formu editovaných textov, posilnili predovšetkým ich estetickú funkciu. Svoje závery Martina Bekešová podložila veľmi precíznym a systematickým zmapovaním všetkých edičných zásahov (ktoré prehľadne stratifikuje podľa typov na skupiny a podskupiny, ktoré prechádzajú všetkými jazykovými rovinami), využíva pri tom neraz aj presné štatistické údaje dotýkajúce sa frekvencie jednotlivých edičných zásahov, a čo je najdôležitejšie, prácu dopĺňa podrobnými edičnými porovnávacími tabuľkami a kompletne spracovanými edíciami Pamětných příhod Štěpána Pilaříka a oboch zväzkov Slovenských veršovcov. Práve v predkladaných edíciách sa doktorandka predstavila nielen ako fundovaná literárna historička, ale predovšetkým ako skúsená editorka. Edície v podobe, ako ich predkladá Martina Bekešová vo svojej dizertačnej práci (s komentármi, poznámkovým aparátom a edičnými poznámkami) sa môžu stať bezprostredným podkladom pre ich knižné publikovanie. Celkovo Martina Bekešová svojím výskumom prispela jednak k sprehľadneniu a komplexnému zmapovaniu Tablicových edičných postupov a metód, ale na druhej strane, čo vidieť predovšetkým pri analýze textov editovaných v oboch zväzkoch Slovenských veršovcov, využívala aj tradičné literárnohistorické a interpretačno-heuristické postupy, s presahom do genológie, verzológie, či teórie básnickej obraznosti. Zvlášť treba oceniť literárnohistoricky a interpretačne orientované sondy do tvorby Jána Chrastinu, Jána Demiana, Augustína Doležala a Jána Sabova. Predovšetkým v prípade Jána Chrastinu a Jána Demiana doktorandka vo svojej práci predložila komplexnejšie poňaté, syntetizujúce portrétové literárnohistorické štúdie venované obom autorom, kriticky sa vyrovnala so staršími názormi literárnych historikov a revidovala ich. Zaujímavé je najmä naznačenie žánrových súvislostí básnických textov Jána Chrastinu s genézou novodobej slovenskej poézie a ich tematických súvislostí s neskoršou tzv. „kocúrkovskou“ tematikou (čo otvára priestor pre ďalší temalogicky orientovaný výskum), zvýraznenie estetického potenciálu ľudových a poloľudových skladieb, ako aj situovanie Demianovej a Sabovovej básnickej produkcie do širších dobových recepčných súvislostí, otázka autorskej atribúcie textov Michala Institorisa Mošovského editovaných v Slovenských veršovcoch či interpretačný ponor do príležitostnej básne Augustína Doležala *Veselost rolí boží hybské pod rakouským skřivánkem*. Záverečné kapitoly dizertačnej práce *Edice a básnické dílo Bohuslava Tablice* a *Edice Bohuslava Tablice a dobová ediční praxe* otvárajú ďalší okruh problémov, ktoré by si však zaslúžili podstatne väčšiu pozornosť. Najmä v prípade hľadania súvislostí Tablicových

edícií s jeho vlastnou básnickou tvorbou by bol potrebný podstatne hlbší prieskum. Martina Bekešová viaceré súvislosti naznačuje, no súvislostí, o ktorých by sme mohli uvažovať, je iste podstatne viac. Táto problematika však už stojí mimo témy predkladanej dizertačnej práce a môže byť východiskom pre ďalší výskum. Rovnako širší priestor sa otvára aj v prípade výskumu edičnej praxe v starších literárnych obdobiach. Martina Bekešová už na začiatku svojej dizertácie konštatuje, že „neexistuje monografické zpracovani slovenské a české editologie a translologie, které by zahrnovalo i starší období, tj. do 20. let 19. století (základní příručky editologicko-textologické podávají o něm pouze stručný přehled)“ (s. 11). Práve preto jej dizertačnú prácu môžeme považovať za dôležitý príspevok k odkrývaniu doposiaľ len málo poznaných a preskúmaných dejín našej editologie.

Celkovo sa dizertačná práca Mgr. Martiny Bekešovej vyznačuje vynikajúcou štruktúrovanosťou a prehľadnosťou. Je príkladom precízne koncipovanej materiálovej práce, ktorá prináša nové zistenia a odkrýva nepoznané (či len doposiaľ tušené) súvislosti a reviduje viaceré literárnohistorické stereotypy a tradované hypotetické tvrdenia. Práca v podobe, v akej ju autorka predkladá, sa môže (samozrejme po drobných korektúrach a redakčnej úprave) stať východiskom pre knižné vydanie, ktoré bude iste prínosom nielen pre slovenskú literárnu históriu, ale aj pre širšie poznanie česko-slovenských či slovensko-českých kultúrnych a literárnych vzťahov (alebo česko-slovenského literárneho spoločenstva) v 18. a na počiatku 19. storočia. Dizertačnú prácu Martiny Bekešovej *Ediční činnost Bohuslava Tablice. Kapitola z dějin slovensko-českých lingvoliterárních a kulturních vztahů* odporúčam na obhajobu a po úspešnej obhajobe navrhujem doktorandke udeliť titul Ph.D.

V Bratislave 18. 4. 2007

Doc. PhDr. Miloslav Vojtech, PhD.